

Un mare patriot: Negoită Dănăilă (1878 – 1953) (A great patriot: Negoită Dănăilă)

PETRE T. FRANGOPOL

Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară “Horia Hulubei”, C.P. MG-6, 077125 Măgurele-Ilfov, Romania

The scientific personality of Negoită Dănăilă, his distinguished reputation as a founder and manager of the first Institute of Industrial Chemistry in Romania and the first faculty of chemical engineers in Bucharest, are presented. He devoted his life for the study of the natural resources of Romania, petroleum, salt, coal etc. in order to be developed a national chemical organic and inorganic industry. A honorary member of the Roumanian Academy, he received numerous medals of distinction from Roumanian and foreign governments for his scientific and managerial achievements.

Profesorul Negoită Dănăilă este considerat ctitorul învățământului superior de chimie industrială din România, care a impus și a creat profesiunea de inginer chimist și în țara noastră.

Personalitate distinctă în galeria marilor profesori care au pus bazele științei românești din prima jumătate a secolului al XX-lea, Negoită Dănăilă poate fi considerat, fără teama de a greși, un precursor al industriei chimice naționale, care s-a construit ulterior, pornind de la valorificarea atât a materiilor prime indigene: sarea, petrolul, cărbunii, minereurile, cât și a deșeurilor recuperabile. Pentru a realiza acest program, deja inițiat de Europa industrială a secolului al XIX-lea, România avea nevoie în primul rând de specialiști, ingineri tehnologi și de cercetare, competenți, care să lucreze în laboratoare bine utilitate. După ce i s-a acordat titlul

de profesor universitar în 1919, N. Dănăilă și-a consacrat întreaga sa activitate domeniului ingineriei chimice pentru formarea de specialiști, care să fie utili unei industrii naționale ce începea să se dezvolte și în țara noastră.

Dăruirea, cu care a susținut neobosit dezvoltarea chimiei moderne la noi și făurirea unei școli naționale de cercetare în chimia tehnologică, poate fi explicată și prin filosofia gândirii sale, actuală și astăzi, privind caracterul cercetărilor care trebuiau întreprinse în România. “Pentru a se putea contribui cu ceva la progresul general al științei universale, afirma prof. Dănăilă, trebuie să se înceapă prin a se face știință națională, care pe lângă partea ei generală, de esență universală, mai are și particularul, specificul național, care adeseori este deschizător de noi orizonturi în știință ca și în artă”.

Nu se poate înțelege complexitatea personalității profesorului Dănăilă decât prin modul cum a reușit, printr-o muncă neobosită, să parcurgă toate treptele societății. A plecat de la condiția sa inițială de fiu al unei familii de plugari cu 9 copii, de pe plaiurile tutovene și ale Tecuciului din Moldova de Jos.

Născut la 17 aprilie 1878, în satul Bucești, județul Galați (de astăzi), după terminarea celor 4 clase primare, la îndemnul învățătorului său, părinții-fără venituri suficiente pentru a-l da la școală mai departe -, îl trimit la Iași să dea concurs de bursă și să intre la celebrul Liceu Internat. Acest concurs de bursă, luat cu succes, a fost primul din seria concursurilor ce le va da în viața lui pentru a se putea susține în toate școlile pe care le-a absolvit ca fruntaș. Absolvind, ca bursier, Facultatea de Științe a Universității din Iași, Secția de Fizică și Chimie

(1902), i se oferă postul de asistent la catedra de chimie organică, până în 1904, dată după care funcționează ca profesor la două licee din Galați. Este remarcat de marele Spiru Haret, Ministrul Instrucțiunii Publice de atunci, care, apreciind că este vorba de un fiu de țaran ce s-a ridicat prin propriile sale puteri, îl recomandă, pentru a obține, prin concurs, o bursă de la Casa Școalelor, în vederea continuării studiilor în străinătate. Va studia la Politehnica din Berlin-Charlottenburg care îi acordă diploma de inginer chimist și va obține, ulterior, titlul de doctor sub îndrumarea Prof. Liebermann, cel care, în secolul 19, prin sinteza alizarinei, a pus bazele industriei coloranților de sinteză. Își continuă activitatea, post doctorală, la Universitatea din Paris, publicând lucrări în marile reviste științifice ale vremii, de exemplu, "Analele Academiei de Științe Franceze".

Reîntors în țară (1910), promovează toate treptele didactice universitare, și în cadrul Catedrei de Chimie Tehnologică (1910), nou-înființate, al cărei prim titular a fost de la început, "are meritul de a-i adăoga" o secțiune tehnică de chimie industrială, pe care, 10 ani mai târziu, o transformă în institut de studii și cercetări ce va depinde, până în 1939, de catedra sa. Din 1910, începe o activitate titanică la o catedră, care exista numai cu numele, fiindcă nu avea fonduri alocate pentru dezvoltare și nici personal didactic ajutător, dar și-l formează din foștii săi studenți. După încheierea războiului, refugiul la Iași și revenirea laboratorului în București, a dus practic la stricarea "brumei de aparatură" realizate cu atâta muncă.

Marele merit al profesorului Dănăilă de ctitor al învățământului superior românesc în domeniul chimiei industriale, începe, din momentul când, pus în fața inexistenței fondurilor într-o Românie ieșită din război, are ideea de a-și dota și dezvolta catedra și institutul prin prestări de servicii, asistență tehnică și analize de laborator, pentru instituții de stat și întreprinderi industriale. Încheie, în acest sens, o convenție cu Ministerul de Război, care avea depozite de mărfuri pe tot cuprinsul țării, mărfuri parțial degradate, care trebuiau analizate, dar mai ales, era necesar, să se recepționeze și noile comenzi pentru înzestrarea armatei. Încheie convenții și cu societățile industriale private, de exemplu Mica, Creditul Minier, Subsolul, Societatea Română de Explozivi, Reșița, Creditul Carbonifer, Lupeni, Petroșani și nu în ultimul rând, cele din industria petrolului. Din fondurile realizate, dar mai ales, din perspectiva programului pe care și-l impusese, creează (1920) "Institutul de Chimie Industrială din București", Calea Moșilor nr. 132. Acesta devine pepiniera primilor și viitorilor ingineri chimiști din

România. Secțiunile noului Institut și ale catedrei de chimie tehnologică corespundeau necesităților țării, din acea perioadă, și cuprindeau: combustibili și uleiuri minerale, materiale de construcții, electrochimie și metalurgie, industria chimică organică și anorganică, uleiuri comestibile, explozivi, industria textilă, industria celulozei, etc.

A depus o remarcabilă activitate didactică și de cercetare științifică, publicând numeroase lucrări în periodicele din țară și de peste hotare. A impus standarde foarte dure pentru pregătirea viitorilor specialiști, dar în același timp, era foarte apropiat de studenți, pe care îi ajuta, le înțelegea lipsurile și nu pregeta să le dea exemplul vieții și carierei sale clădită prin muncă și lungi privațiuni materiale. El i-a stimulat, ca nimeni altul la noi, pe tineri să se apropie de cercetarea chimică aplicativă, trezind în sufletul lor mândria că sunt cetățenii unei țări cu vaste resurse naturale, și convingerea că a fi inginer chimist este, în primul rând, o îndatorire și o chemare patriotică pentru independența economică a țării după primul război mondial. El este creatorul primei școli de cercetare în domeniul chimiei aplicate în industrie, înconjurându-se de cercetători competenți și pasionați care au contribuit la dezvoltarea științei și industriei chimice românești, dintre care menționăm: C. Fostiropol, Tudor Ionescu, V. Nicolescu, I. Blum, R. Verona, M. Marinescu, Maria Boltuș-Goruneanu. Mulți din foștii săi studenți au devenit, la rândul lor, creatori de școli de inginerie chimică în România, de exemplu, Emilian Bratu, membru al Academiei Române, la "Politehnica" din București, Zeno Groșșian, fost decan al Facultății de Chimie Industrială a Politehnicii din Timișoara și S. Rașeev, în ingineria petrolului, fost Rector al Universității de Petrol și Gaze din București (mutată ulterior la Ploiești). A fost un manager de excepție, ale cărui eforturi, alături de ale altora, au condus la reorganizarea învățământului tehnic superior din România pentru alinierea lui la standardele europene. În 1938, Institutul său din cadrul Universității București, unde a lucrat neîntrerupt din 1910, este transferat la nou creată Facultate de Chimie Industrială din cadrul "Politehnicii" din București, devenind primul ei decan și ocupând această funcție până la pensionarea sa, la vârsta de 65 de ani. Ulterior, are un rol important în organizarea Institutului de Documentare Tehnică și a Institutului de Cercetări Chimice.

A fost Președinte al Societății de Chimie din România, membru al Societăților de Chimie din Franța, Germania, Anglia și SUA, membru corespondent al Academiei Române (1936) și, ulterior, ales ca membru de onoare (1939). A fost distins cu înalte decorații de Guvernele României

(Steaua României cu Spade) și Franței (Legiunea de Onoare în grad de ofițer).

Moldovenii săi nu l-au uitat. Contribuția sa a fost amintită (13-15.10.2002), cu prilejul celei de-a III-a Conferințe a Facultății de Chimie industrială din Iași [1]. În comuna sa natală, Bucești, o stradă și școala primară îi poartă numele, iar Universitatea din Galați, cu ani în urmă, i-a dedicat o sesiune științifică specială. Academia Română, Secția de Științe Chimice, a organizat, la 17 aprilie 2003, o manifestare științifică dedicată împlinirii a 125 de ani de la nașterea membrului său de onoare (ales în 1939). Atunci, când vechea Academie a fost desființată în 1948, el nu a mai fost reales fiindcă fusese senator înainte de al Doilea Război Mondial. Abia în 1990 Academia Română l-a repus, postum, în drepturi ca membru de onoare.

Dacă am fi fost în altă țară, localul fostului Institut din Calea Moșilor 132 (în prezent ocupat de Direcția de Protecție Socială a sectorului 2 și de numeroase sedii ale unor societăți comerciale), ar fi avut o placă comemorativă de marmură și ar fi fost transformat, de mult, într-un Muzeu al Chimiei românești, iar un amfiteatru al Facultăților de Chimie din Politehnica și Universitatea din București, la a căror creare a contribuit fundamental, i-ar fi purtat numele. Aceste îndatoriri aparțin, prin tradiție, societăților profesionale de profil, în cazul nostru Societății de Chimie din România. Nu avem, încă, o monografie a vieții și a complexei activități a Profesorului Dănilă, rămase încă necunoscute. O monografie se impune, cu atât mai mult, cu cât în ultima vreme, se vorbește foarte puțin despre istoria științei românești, într-un moment trist când respectul pentru valoare, pentru patriotism, din partea generației tinere a ajuns, și din cauza politicii Puterilor de după 1989, fără excepție, să nu mai aibă nicio semnificație în România, spre deosebire de țările Uniunii Europene. Nu trebuie uitat că, în instituțiile ctitorite de el, s-au ridicat chimiști de faimă internațională despre care s-a vorbit mai mult în ultimul timp, decât de adevăratul lor părinte, managerul și Profesorul N. Dănilă, care a creat cadrul legal și material pentru ca aceste laboratoare să existe. Este un obicei original românesc, de a uita trecutul și de a ignora adevărul istoric.

Suntem membri ai Uniunii Europene și tineretului trebuie să i se pună la îndemână modele de muncă și viață ale celor care s-au dăruit pentru progresul României, care au ctitorit școala românească, de nivel european, încă de la începuturile ei.

Ne-am propus să îl aducem în memoria celor de astăzi, atât pentru contribuția care a avut-o la făurirea faimei școlii românești de chimie, cât și pentru personalitatea sa de excepție, model de muncă și de

viață pus în slujba dezvoltării României întregite după primul război mondial.

Numele Profesorului Dănilă va rămâne înscris, cu litere de aur, în Pantheonul științei și culturii neamului românesc.

Bibliografie

- [1] P. T. Frangopol, *Învățământul ieșean de inginerie chimică are 90 de ani*, suplimentul aldine-România liberă, 23.10.2002.

Autor corespondent: pfrangopol@clicknet.ro